

LETO I.

LJUBLJANA, SOBOTA, DNE 18. DECEMBRA 1937.

ŠTEV. 10

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1 - DE-
LAVSKA ZBORNICA - TELEFON
ŠT.: 35—29 - POŠT. ČEK. RAČUN
ŠT. 17.548 - NAROČNINA: ZA
ČLANE ZZZ 2.— DIN MESEČNO -
(24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE
NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO
(36.— DIN LETNO) - CENE
OGLASOM PO DOGOVORU -
LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

KAPITALISTIČNI PRIPREŽENCI

Sodobni kapitalizem z njegove slabe strani je otrok liberalizma, to je, tistega nauka, ki je zavrnil krščanski nauk o dolžnostih do bližnjega in na njegovo mesto postavil nebrzdano surovo konkurenco v boju za materialni obstanek človeka.

Človeku in družbi je vzel vsako nadnaravno vrednost, usuznjil ga je kapitalu.

Danes ta nauk teoretično vsi obsojajo. Ni ga nobenega resnega znanstvenika, pa tudi nobene družbe, ki bi ga v celoti hotela sprejeti med osnove svoje ureditve.

Tako je v teoriji. V praksi pa so tako poedinci kakor države in njihovi oblastniki čisto do vratu še v vodah svobodomiselnosti urejene družbe. Samo zato, ker tako je tudi edino možno nekrščansko kapitalistično izrabljanje delavstva po delodajalstvu. Le tako je možno delovanje poedincev na škodo skupnosti.

To seveda ni prav. Še manj pa je prav, če delavstvo samo tega duha v svojih vrstah goji, če snuje organizacije zasnovane na liberalni miselnosti, nosilki kapitalističnega družabnega reda. S tem delavstvo spleta zase bič in podaljšuje obstoj sedanjih nezdravih temeljev družbe.

Svobodomiselnost strokovna organizacija, ki sloni vsaj v praksi na materialistični podlagi, je zato pravi posmeh delavski zavesti in je za nje, ki jo podpirajo pravi »testimonium pan peritatis« spričevalo njihove duhovne revščine.

Svobodomiselnost strokovna organizacija je že po svojih temeljih zasnovana tako, da daljša življenje krivično urejeni kapitalistični družbi in s tem omogoča izrabljanje delavstva.

Pri tem na stvari prav nič ne izpremeni, če si taka strokovna organizacija nadene časovno lepo domače ime: narodna strokovna zveza. Po svojem bistvu ostane v službi narod prezirajočega in zoper narodno skupnost usmerjenega liberalnega, »svobodomiselnega«, kapitalističnega gospodarstva. Za zavednega delavca zato v takih vrstah ne more biti mesta. Kdor pa je, v svoji slepoti sebi in tovarišem izpodnika lestvo k boljšemu življenju.

Žalostno je zato za delavski stan, da ima v svojih vrstah še danes toliko članov, ki prav nič ne razumejo o dalekosežnosti takih napačnih osnov zase in za celotno delavstvo.

Samo, bi rekli, brezmejna nevednost more biti podlaga taki svobodomiselni strokovni organizaciji. Samo nezavedno delavstvo more tvoriti njeno številčno silo in tako dajati oporo in videz moči v samih frazah tonečem pokretu.

Pa še eno je možno, kar družbi delavstvo v teh kapitalistično trabantskih vrstah in to je po liberalizmu sproščena sebičnost. Samo dirka za osebno koristjo, samo lov za boljša mesta, samo verjetnejše upanje, da se pomaknemo na lestvici za korak naprej. Zgolj živalski gon za boljše mesto, brez idealizma, brez vzorov, brez smisla za žrtve. Prostovoljno in zavestno usuznjevanje obstoječemu sistemu in njegovim gospodarjem!

S. Češnovar:

Rešimo delavsko stanovanjsko vprašanje!

I.

Stanovanje — kulturno - socialno ogledalo.

V sklopu socialnega vprašanja, ki je z drugimi besedami vprašanje, kako naj bo urejeno in kako preskrbljeno človeško življenje na zemlji, da bo čim bolj primerno zanj in za celotno človeško družbo, je gotovo še posebno važno vprašanje človeškega bivališča.

Kulturna zgodovina premnogih narodov nam priča, da se je socialno-kulturno stanje vedno v največji meri odražalo v načinu prebivanja. Stanovanjska kultura je gledalo splošnega kulturnega stanja in blagostanja vsakokratne dobe, oziroma naroda. Ne mislimo pri tem seveda na razkošne palače bogatašev, ampak na one sloje, ki tvorijo pretežno večino naroda. Zgodovina nas pa tudi uči, da je vprašanje človeškega bivališča prav tako staro kot človeški rod. Le javljalo se je v raznih dobah pri raznih narodih in v raznih krajih na različne načine ter stopalo enkrat bolj drugič manj v ospredje človeškega zanimanja. Posebno pa je postalo

aktualno vprašanje

z nastopom moderne industrializacije in s to zvezanega porasta delavskih množic. V mestih in industrijskih krajih pa je postalo še posebej pereče vprašanje — kako tem številnim delavskim družinam dobiti primerno stre-

ho. A ne samo tem, tudi drugim. Nastalo je stanovanjsko vprašanje.

Ako hočemo, da nam bo jasno, kaj je pravzaprav to stanovanjsko vprašanje, moramo najprej premisliti v čem tiči bistvo tega vprašanja, oziroma kaj pomeni za človeka in družino bivališče.

Jasno je, da so zahteve, ki jih imajo posamezniki v tem pogledu zelo različne. Profesor, zdravnik, uradnik, delavec, kmet — vsak ima svoje zahteve. Tudi splošni življenjski pogoji, življenjski standard enega ali drugega naroda, enega ali drugega stanu vplivajo na zahteve glede velikosti, opreme, kakovosti bivališča. Vendar pa lahko kljub tem razlikam zasledimo pri vseh enake enotne smernice, ki nam morejo nuditi temeljno osnovo za presojo tega vprašanja.

II.

Stanovanje — družbena zadeva.

Človeško bivališče je prostor, ki mora s svojo več ali manj smotreno urejenostjo nuditi možnosti umskega in telesnega razvoja ter udejstvovanja, naravnega razmnoževanja oziroma ustanavljanja družine, plemenitenja in izpopolnjevanja duhovnega življenja. To so gotovo bistvene zahteve, ki jih sme vsak človek imeti v pogledu svojega bivališča. Glavno vlogo imajo pri tem gmotna sredstva. Veliko število ljudi posebno delavcev zadene prav pri vprašanju, odkod dobiti potrebna sred-

stva, na nepremagljivo oviro. Zato je stanovanjsko vprašanje za delavca in njegove družine silno važno, ne le zanj, temveč za vsak narod, za vsako državo, za vso človeško družbo. Radi tega se je družba in država začela ukvarjati z reševanjem tudi tega vprašanja. Zavedla se je, čeprav pozno, kam je na tem polju privedel pretirani materialistični kapitalizem s koncentracijo delavskih mas. To vprašanje se je reševalo na razne načine. Davčna zakonodaja, določanje najvišjih stanovanjskih najemnin, pospeševanje gradenj stanovanj s posojili in podporami in razni drugi ukrepi so bili rezultat takih prizadevanj. Gotovo je, da so ti in podobni ukrepi imeli v večji ali manjši meri uspeh. Kljub temu pa je to vprašanje še vedno silno pereče, ker se v razmeroma kratki dobi odpraviti ne da. Tesno je povezano s človekom, njegovim življenjem in se bo vedno pojavljalo z večjo ali manjšo močjo, ker je pač malo verjetno, da bi bila človeška družba kdaj tako popolno urejena, da bi v celoti in za vselej rešila socialno in s tem tudi vsebovano stanovanjsko vprašanje. Gotovo pa je, da se da to vprašanje izdatno omiliti in da je mogoče doseči trajnejše uspehe. Potrebno je, in smotreno prizadevanje kot ga poznamo za druga področja n. pr. za šolstvo, trgovino, državno upravo, obrambo in podobno.

(Konec prihodnjic.)

Jasnosti hočemo!

Vsem je še živo v spominu, kako se je začelo, zato ni, da bi se na tem ozkem prostoru še znova razpisovali. Perniškova knjižica »Zakaj nismo krščanski socialisti« ve pojasniti dovolj. Tukaj le kratko o tem.

Pred dobrimi 10 leti se je iz zamejstva razširil tudi v Slovenijo krščanski socializem. »Konkretna veličina marksizma« je zamamila tudi kristjane, da so videli v njem edino pot, ki popelje iz krivičnega kapitalističnega reda do lepše bodočnosti brezpravni proletarijat. Sicer Marks sam ni priznaval nesvobodne volje, ne duše, ne življenja po smrti, toda »materializem in brezboštvo socializmu (marksovemu) ni sta bistvena.« (Programatični spis: Zakaj se bo boril študijski klub krščanskih socialistov Jugoslavije«, str. 3.), »gospodarska doktrina (nauk marksizma), pa ni v nobenem nasprotju s krščanstvom...« (Kocbek, križ na gori 1928, str. 148). Torej Marksov materialistični svetovni nazor zavrzimo, njegove gospodarske nauke, posebno

»pravilni in vekotrajni delovni nauk« pa cepimo na krščansko svetovno nazorno podlago. Kajti »le eno rešitev poznamo iz tega razpadanja družbe: uredničenje združitve pravega cerkvenega in marksističnega nauka, ker »krščanstvo ne more imeti uspeha brez tega, kar je dobrega v socializmu.« (Isti — spis, str. 5 in 3). Kaj hoče povedati zadnji stavek? Morda: Kristus nam ni prinesel vse resnice, moramo jo privzeti še iz Marksovega socializma. Šele ta Kristo-Marksov nauk bo imel uspeh!?

V te vode je zavozila tudi JSZ. »Del. pravica«, »Beseda«, »idejno glasilo JSZ«, sta vneto zagovarjali razredni boj in se navduševali za »kolektivistično družbo« in s potem, ko je Pij XI. odločno povedal, da nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist in je mariborski bogosl. prof. dr. Aleksič uspešno dokazoval in — dokazal, da se Marks ne da deliti in da so tudi njegovi gospodarski nauki osnovani na materializmu, namreč, na

materialističnem pojmovanju dela. — (Prim. Vzajemnost I. 1933, št. 5, 7, 8). Okrožnico vrhovnega vladarja katoličanov o delavskem vprašanju je »Del. pravica« zamolčala. Šele po 13 mesecih je na zahtevo cerkvene oblasti povedala JSZ svoje stališče do nje. Načela okrožnice je priznala kot »njena glavna vodilna načela« in izjavila, »da bo svoje delo in trud usmerila v ta cilj, da bodo ta načela prešla tudi v življenje« (Resolucija občnega zbora JSZ 5. VI. 1932). Odslej je »Del. pravica« tu in tam zapisala kak slavospev delavskima okrožnicama. Za nas, ki smo bili gledalci od zunaj, je bilo to dovolj in smo z veseljem govorili o JSZ, ki je krenila nazaj na katoliška tla. Motilo je samo še ime: socialisti. Pa so nas potolažili, da so ga ohranili samo »iz praktičnih razlogov«. Sicer pa smo JSZ verjeli in smo kar nevoljni videli v novo nastali ZZZ nepotrebno cepljenje katoliškega delavstva, ki ga hočeta, tako so nam vbijali: kapitalizem in politika. (Nadaljevanje na drugi strani.)

Torej: ali nevednost ali prodanost, ali eno ali drugo! Ne eno ne drugo ni častno za delavca, za borca za nov družabni red. V vsakem slučaju tvori le pripravo obsojeni liberalni miselnosti in iz nje izvirajočemu obsojenemu kapitalističnemu gospodarstvu.

Z obsojeno, zavrženo liberalno miselnostjo zavračamo zato tudi vse njene priprežence, trabante. Brezpogojno pa je tak nesmiseln trabant s v o b o d o m i s e l n a strokovna organizacija, čeprav s pridevkom »narodna«.

Naš ponoven protest!

Delavska zbornica v Ljubljani nam sporoča, da je bila obveščena, da je ministrstvo za trgovino in industrijo predložilo ministrskemu svetu predlog Uredbe o zastaranju delavskih zaslužkov in o podaljšanju delovnega časa. Predlog vsekakor sloni na osnovah zahtev industrijskih zbornic, o katerih smo že v našem listu odklonilno poročali. V časih, ko se trudimo za izboljšanje socialne zakonodaje, protestira-

mo proti takim poizkusom njene demontaže.

Uprava »Slovenskega delavca« je razpisala 20 nagrad v vrednosti 2.500 dinarjev svojim naročnikom! Ali ste že poravnali naročnino?

V dobri veri za JSZ nas je potrdilo še dejstvo, da je pri organizaciji začel znova vidno sodelovati dr. Gosar, ki je v svojem klasičnem delu »Za nov družabni red« krščanski socializem tako ostro obsodil. »Vsaktera misel o nekaki oploditvi marksističnega socializma s krščanstvom je abotna.« »Poduhovljeni marksizem« mu je »sanjarija«, »prava čista romantika« — »limonada«. Prav tako so krščanski socialisti še l. 1935 in 1936 napadali Gosarja: »Proč z zmotnim Gosarjevimi subjektivizmom v gospodarstvu, ki je plod edino predsodka in strahu pred preobratom!« (Imenovani spis 4). V »Straži« je dr. Gosar sam povedal, da je začel zopet sodelovati šele, »ko smo v večkratnih temeljnih razgovorih predelali vsa važnejša vprašanja... preko vseh tistih problemov, ki tičejo zveze z marksizmom in se je pokazalo, da v resnici ni več nikakih bistvenih razlik in težav — — JSZ — je — odločno krenila v smer, ki se popolnoma sklada s temeljnimi krščanskimi socialnimi načeli« Prav! Toda — »Del. pravica« z dne 9. decembra 1937, št. 50, str. 3, pod »Celje« poroča o predavanju tov. Šmona, kaplana iz Starega trga, ki je bilo posvečeno »utemeljitelju krščanskega socializma Viljemu Hohoffu«. In naprej: »A kljub temu (da so namreč Hohoffa preganjali, pri tem so njegovi slovenski sledniki gotovo primerjali — svojo usodo!) prodira Hohoffov nazor. V Sloveniji pač najbolj dela na tem naša organizacija.«

Prosimo pojasnila! Mar je nauk okrožnice Qu. a., katere načela so »vodilna načela« JSZ po resoluciji imenovanega občnega zbora — krščanski socializem in nazori Viljema Hohoffa? JSZ naj svoj socialni Credo izpove! To imajo pravico zahtevati vsi, ki jim je stvar slovenskega katoliškega delavstva pri srcu!

Ali je dr. Gosarju to znano? Ali med njegovim gospodarskim nazorom in nazorom krščanskih socialistov ni bistvenih razlik?

Opazovalec od zunaj.

V izživljanju naj otopijo!

Sovjeski maršal Vorošilov je dal mladim oficirjem rdeče armade popolno svobodo in jim dovolil, da si smejo privoščiti največje bravure brez strahu, da bi bili poklicani na odgovor. Ob priliki 20letnice, tako javlja »Večernaja Moskva«, so bile v vseh glavnih mestih Rusije odprte nove šole za igranje in polno drugih ustanov, ki naj bi služile zabavi.

V Kremlju si mislijo, da se bo s tem dala mladini možnost, izživeti se, od česar bo imela vlada le korist in bo to tudi najbolj način, kako odtrgati mladino od političnih dogodkov in vprašanj javnega življenja. Dejstvo je, da se je ruska mladina

Zadnjič smo na tem mestu čisto na kratko poudarili, da ima delavstvo od pisane pravice koristi le tedaj, če to samo zahteva, odnosno, če samo sledi, v koliko se delavska zakonodaja izvaja in če svojo pravico zna smoteno izrabiti. Na kratko smo povedali, da je ena izmed važnih določil delavske socialne zakonodaje tudi določilo, ki predpisuje delavcem v njihovo zaščito volitev obratnih zaupnikov. Še poudarjamo danes, če bi se slovensko delavstvo v dovoljni meri zavedalo, kaj to določilo vse delavstvu nudi, bi bil položaj delavstva v marsičem drugačen, nego je tako. Mirno trdimo, da je pravilno izvoljeni obratni zaupnik po zakonu državni organ, katerega dolžnost je v okviru zakona določena, da zasleduje vsa dogajanja v podjetju, predvsem pa, če se izpolnjujejo predpisi zakonov in odredb v pomoč zaposlenemu delavstvu. Za svoje delovanje je neposredno odgovoren uradni instituciji Inspekciji dela. V podjetjih, v katerih ima delavstvo izvoljene svoje obratne zaupnike, ki se svoje dolžnosti in svoje odgovornosti zavedajo, je položaj bistveno drugačen od položaja v podjetjih, ki teh obratnih zaupnikov nimajo. Naravnost sveta dolžnost delavstva je, da to, kar mu zakon v njegovo dobro nudi, izrabi, kajti šele potem, ko je to osvojil in v vsakdanji praktičnosti življenja uveljavil, sme in je šele sposoben za borbo izboljšanja. Reklji smo zadnjič, da je in mora biti naše geslo, da v vsak obrat zahtevamo obratne zaupnike. To je osnovne važnosti z organizacijskega gledišča in osnovne važnosti z gospodarske strani delavcev samih. Pisano določilo v delavsko dobro je delavska pravica. Delavstvo sme in ga od tega ne sme nihče odvrtiti, če zahteva, da se njegov zakon tudi izpolnjuje. Zato ono delavstvo, ki določilo o obratnih zaupnikih zanemarija in pušča ob strani kot nepomembno stvar, mnogo, mnogo greši nad samim seboj. V vrstah ZZZ organiziranega delavstva takih delavcev ne poznamo in jih poznati ne smemo. V naših vrstah mora prešinjati vsakega dosledna delavska zavest, ki narakuje vsakemu, da to, kar so mu njegovi predhodniki ustvarili, zna čuvati. Zato bomo povsod svoje obratne zaupnike volili do zadnjega glasu. Da bo to lažje izvedljivo tudi za one tovariše, ki v strokovnem delu še niso popolnoma doma, bomo spodaj navedli vsaj najbolj važno, kar se nanaša na te volitve. Poudarjamo pa danes

začela v zadnjem času živo zanimati za socialne probleme, kar pa komunističnim voditeljem ni všeč. Zato so sklenili, mladino z zabavo odtrgati od javnega življenja, ker je ta prihajala že v odprto opozicijo proti komunizmu. V elitni komunistični organizaciji Komsomolu je bilo v zadnjem času izvršeno temeljito čiščenje, kakor ga premore le Stalin. Med izključenimi člani so bili tudi člani generalnega tajništva, kakor tudi glavni urednik »Komsomolskoje Pravde«.

Sovjeti gonijo mladino v prevratno življenje zato, da bi ta postala duševno otopela in bi se s tem sama od sebe odtrgala od aktualnih političnih in socialnih problemov.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(8) OD 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Zato je sovražil Turke in Švede, ki so posedovali dobra pristanišča. Povod za vojno se je kmalu našel. Litavsko, Estonsko in dele Finske z ugodnimi pristanišči si je kmalu osvojil, Turki so mu morali odstopiti ob Kaspiškem morju velike dele. Leta 1703 pa je položil temeljni kamen za svojo novo prestolico Petrograd.

Do velike francoske revolucije so si sledili večinoma slaboumni vladarji, ki so pomrli deloma v ječah ali pa bili zavratno umorjeni. Nič čudnega, če je Rusija zopet zapadla barbarstvu, iz katerega jo je Peter Veliki deloma izvlekel. Za carice Katarine II. (1763—1796) se je carska država zopet povzpela iz močvare. Carica je bila visoko naobražena, modra in v vojnah ji je bila sreča mila. Skoro vso Poljsko in del Turčije si je osvojila. Njen drzen načrt Islam popolnoma uničiti ji je pa izpodletel.

Njen sin Pavel I. se je vojskoval proti Napoleonu, a je bil že po petletnem vladanju umorjen. Sledil mu je Aleksander I., nato njegov brat Nikolaj I. do l. 1855. Ta dva sta si bila popolnoma različnih nazorov. Aleksander je bil svobodoljub, zelo veren in ljudomil. Kolikokrat je nameraval narodu dati konstitucionalno ustavo. Napoleonske vojne pa mu niso pustile miru. Ko je francoski cesar svojo veliko ormodo v Ruiji zgubil, je Aleksandrova osebnost stopila v ospredje. Na čelu zaveznikov je vkorakal v Pariz. Vse

življenje je ostal prijatelj francoskih krajev. Na dunajskem kongresu je igral veliko vlogo. Verem, kot je bil, je hotel, da bi postala Evropa božja država (sveta alianca). Mnogo je storil tudi za kulturo v svoji državi. Univerze so bile preosnovane ali pa so se ustanovljale nove. Po njegovem vplivu je vernost visoko dvignila, kar je imelo za posledico mnogo večji red v državi. Tudi v zunanji politiki je imel uspeh. Poljska je izgubila nove pokrajine, Turčija pa je po krvavi vojni odstopila važne utrdbe.

Nikolaj I. je bil absolutističen vladar. Pred očmi je imel en cilj; en car, en jezik, ena vera. Sedaj pa so si vojaške revolte sledile druga drugi. Krvave vstaje na Poljskem so mu izsilile izgub polne bitke, najtežji poraz pa je doživel v krimski vojni. Ob priliki nekega pretepa med grškimi in latinskimi menihi na božjem grobu v Jeruzalemu se je Francija vmešala v korist latincev. Rusija je zahtevala pravno varstvo nad vsemi grškimi kristjani ki so bivali v deželah sultana, kar pa je Francija odklonila. Car Nikolaj je za njeno nevtralnost zagotovil svobodne roke v Egiptu, Britanci pa so to odklonili v bojazni, da bi premočna Rusija mogla ogroziti Indijo. Anglija je ojačila hrbet Turčiji, ki je carju napovedala vojno, ko so ruski polki vpadli v ozemlje donavskega ustja. Marča sta Francija in Anglija stopili na stran Turčije. Po raznih neznatnih bitkah so zavezniki sklenili, da napadejo Rusijo na krimskem polotoku, kjer so se Rusi v močni utrdbi Sebastopolu obupno upirali. 70.000 Francozov, Angležev in Turkov je oblegalo vojno luko ob nedopovedljivih mukah celih enajst mesecev. Ko je Sebastopol padel v roke zaveznikov, si

ponovno, da naj se vse naše edinice v tej stvari takoj obrnejo na centralo za vse podrobne informacije, da bodo volitve lažje izpeljive.

V katerih obratih ima delavstvo pravico voliti zaupnike?

V vseh obratih, ki spadajo pod § 1. zakona o zaščiti delavstva t. j. obrtnih, industrijskih, trgovinskih, prometnih in rudarskih pa najsi bodo v privatnih ali javnih rokah. (Rudarji volijo po rudarskih predpisih.)

Kdo ima pravico voliti?

Pravico voliti ima vsak delavec in delavka, ki je na dan razglašanja volitev v podjetju zaposlen in je dovršil 18. leto starosti.

Kdo lahko kandidira za zaupnika?

Za zaupnika kandidira in je izvoljen lahko vsak delavec (delavka), ki je v dotičnem podjetju zaposlen in je dopolnil 21. leto starosti in je naš državljan.

Koliko zaupnikov se voli v posameznih podjetjih?

V podjetjih do 20 delavcev se voli 1 zaupnik; od 21 do 50 delavcev se volijo 3 zaupniki; od 51 do 100 delavcev se voli 4 zaupnike; od 101 do 150 delavcev se voli 5 zaupnikov; od 151 do 450 delavcev se voli 6 zaupnikov.

Navsakih 50 nadaljnjih delavcev se voli še en zaupnik toda največ sme biti v enem podjetju 16 zaupnikov.

Način volitev

Izvedba volitev je dvojna: Po skrajšanem ali pa po rednem postopku. Pri skrajšanem postopku je treba vedeti: Stari zaupniški odbor, kjer pa tega ni, pa strokovna organizacija predlaga izvedbo volitev po skrajšanem volilnem postopku. To napravi z razglasom o nameravanem skrajšanem volilnem postopku in z zapisnikom, ki je podpisan od strokovne organizacije (ali starega zaupniškega zbora) in od podjetnika. Na tem razglasu mora biti točno označeno, kateri dan, kje in način, kako se bo volilo. Če na sklicanem zborovanju tri petine zaposlenega delavstva skrajšanemu postopku ne ugovarja, se izvoli volilni odbor, ki se sestoji iz toliko članov, kolikor se v dotičnem podjetju voli zaupnikov, najmanj pa tri člane. Če pa v podjetju že obstoji zaupniški zbor, tedaj fungira volilni odbor ta zaupniški odbor. Volilni odbor prečita kandidatne liste. Če je vložena samo ena, se kandidati proglašajo za izvoljene. Če je pa vložena več list, tedaj se glasuje z listki, na katerega vsak volilec napiše številko one liste, za katero glasuje. Volilno pravico imajo oni, ki so v volilnem imeniku, katerega mora dati na razpolago podjetnik. Čim so volitve izvršene, se sestavi zapisnik v 5 izvodih. Trije se pošljejo delavski zbornici, en izvod podjetniku, en izvod pa ostane zaupnikom samim.

Redni volilni postopek je sledeč:

Volilni odbor sestavlja stari zaupniški zbor, kjer pa tega ni pa najstarejši delavci dotičnega podjetja. Število se nanaša

je car sam zadal smrt s tem, da se je izpostavil močnemu prehladu in kmalu nato umrl.

Aleksander II. je zahteval mir. Rusija je izgubila važne pokrajine ob Donavi, bila je izločena kot sredomorska sila, izgubila je svojo samostojnost na Črnem morju in opustiti je morala misel na pravno varstvo grških kristjanov v Turčiji. Za Rusijo nesrečni berlinski kongres (1878) je dal povod za antipatijo proti Nemčiji in pripravil alianso z Francijo.

Aleksander je nameraval v svobodnim vladnim sistemom Rusijo dvigniti iz kulturne zaostalosti in tako vzgojiti močan narod. Odprl je meje zapadnoevropskim učenjakom, tlačanstvo kmetov odpravil, sodstvo reorganiziral, mnogim pokrajinam podelil samoupravo in ustanovil je na tisoče ljudskih šol. Vojne so mu povečale državo, pridobil je dele Besarabije, Armenije, Kitajske in Turkestan. Aleksander je stremel za združitve vseh Slovanov pod svojo vlado, kar bi bilo brez dvoma Evropo zapletlo v svetovno vojno. 13. marca 1881. l. pa ga je bomba raztrgala na drobne kosce.

Njegov sin Aleksander III. (1881-1894) je bil globoko zagrenjen, ker so mu očeta, dobrotvorca ruskega naroda na tako grozovit način umorili.

Trojni cilj je zasnoval da bi s tem privezal narod nase, Rusijo pa ojačil na zunanji in notraj, namreč: panslavizem, pravoslavlje in autokracijo. Vsi Slovani Evrope in Azije spadajo v veliko državo, katere vladar mora biti ruski car. Zlasti grško-katoliška religija, ločena od Vatikana, bo pripomogla k močni skupnosti države strogo vladanje naj bi ruski narod prikovalo na dinastijo Romanov. Toda Ru-

kakor pri skrajšanem postopku. Volitve se razpišejo z razglasom, ki pa mora biti objavljen v podjetjih do 150 delavcev dva tedna, v podjetjih z več delavci pa tri tedne pred dnevom volitev. Razglas mora vsebovati: kraj, dan in uro volitev. Število zaupnikov, ki jih je treba izvoliti, kje in kdaj so razgrnjeni volilni imeniki. Kje in kdaj se vlagajo kandidatne liste. Preden pa volilni odbor sploh prične delovati, se mora javiti Inspekciji dela s prošnjo, da ga potrdi, kakor tudi dan volitev. Predlagatelji poedinah kandidatnih list imajo pravico odrediti v volilni odbor svojega predstavnika.

Sestava kandidatne liste

Kandidatna lista mora vsebovati toliko imen delavcev, kolikor se v dotičnem podjetju voli zaupnikov. Upoštevati pa se mora pri sestavi liste posamezne stroke v podjetju ali oddelke. Kandidatno listo podpisati ali uprava strokovne organizacije ali pa petkrat toliko delavcev, kolikor se voli zaupnikov. Vsaka kandidatna lista dobi zaporedno številko tako, kakor je bila vložena. V slučaju, da lista ni pravilno sestavljena, mora volilni odbor določiti skrajni rok za popravilo. Ta rok se sme podaljšati največ do tretjega dne pred volitvami. Tri dni pred volitvami se morajo vse vložene kandidatne liste javno razgrniti volilcem na vpogled. Dokler liste niso razgrnjene, le lahko vzamejo nazaj s primerno pisemno izjavo.

Kako se voli?

Če je vložena samo ena kandidatna lista, tedaj volitve odpadejo in se predlagani kandidati smatrajo izvoljeni. Vsak volilec more glasovati samo za eno kandidatno listo. Na volišču prejme vsak volilec toliko glasovnic različnih barv (zeleno, belo, modro, rdečo), kolikor je vložena kandidatnih list. Volilec se izpred odbora poda v poseben ločen prostor (volišče), kamor jih ne sme več kot 5 naenkrat. Voli se tajno. Vsak volilec da v kuvertu glasovnico one liste, za katero voli. Ostale glasovnice pa vrže proč. Če je v kuvertu več glasovnic, je glas neveljaven. Zapečateni kuverti odda volilec v pred volilnim odborom stoječo, posebej za to določeno skrinjico.

Ugotavljanje izida volitev

Čim so volitve končane, volilni odbor prešteje oddane glasove, nato pa odpre kuverte in prešteje glasovnice, oddane za poedino kandidatno listo. Neveljavne izloči. Glasove, oddane za poedino listo, se šteje. Dobljena vsota se razdeli s tolikim številom, kolikor se je volilo zaupnikov. Tako dobljeni količnik je volilni količnik. Vsaka kandidatna lista dobi toliko zaupnikov in njih namestnikov, kolikorkrat je volilni količnik v številu dobljenih glasov liste. Če pa na ta način še niso razdeljeni vsi mandati, se ostali dodele onim listam, ki imajo največji ostanek.

Po zaključku tega postopka mora volilni odbor izvršiti vse, kar v tem pogledu predpisujejo »Navodila«.

Še to vedi! Ves volilni material: obrazce, glasovnice in ostalo pošlje Delavsko zbornico. Prostor za volitve pa mora dati podjetje.

munija, Srbija in Bolgarija so se uprle Aleksandrovim načrtom, niso hotele postati podložne Rusiji. Pregarjanje katoličanov na Poljskem in v pokrajinah vzhodnega morja je le še bolj podžgalo sovražstvo do carja. V notranjosti države so mnogi izobraženci ustanovili močne organizacije, prežete revolucionarnega duha proti nasilni vladi carja. Samo za las je manjkalo, da bi bil brat Lenina carja umoril. Poleg tega je strašna lakota l. 1891. rusko ljudstvo dovedla do obupa. Zunanjepolitično je vlada carja Aleksandra III. imela le malo uspehov. Vsekakor pa se je ruska sila okrepila na Finskem kakor tudi v Franciji, ki je v Moskvi organizirala bogato uspešno razstavo in carski državi posodila ogromne svote.

Njegov naslednik Nikolaj II. je vladal od 1894 do 1917. Rojen je bil 18. V. 1868. leta v Petrogradu. Njegov oče, zagrenjen vsled revolucionarnega gibanja, si je ob priliki atentata, ko je dvorni vlak zletel v prepad, nakopal težko bolezen, kateri je kmalu podlegel. Mati, danska princesa, zelo energična žena, si je za šolstvo pridobila velikih zaslug.

Njen najstarejši sin Nikolaj je bil nežnega, slabotnega zdravja. Njegov mil in utrujen pogled je vplival simpatično. Bodoči car ni imel srečne mladosti. Toliko njegovih prednikov in sorodnikov so nihilisti že pomorili. Carska familija je vsepovsod videla samo bombe. Niti kuharju niso zaupali. Mar ta ne bi mogel primešati strupa v jed? Redkokdaj in le močno zastraženi so otroci mogli zapustiti grad.

Gimnazijski študij prestolonaslednika je njegove učitelje zadovoljil. Slavili so zlasti njegov dober spomin. Nikolaj je gladko govoril šest jezikov. (Dalje prih.)

Z delavskih bojišč

Iz centrale

ČLANOM IN NAROČNIKOM »SLOVENSKEGA DELAVCA«

Slišimo od raznih strani pritožbe, da naši člani in naročniki, našega lista ne prejema redno. Mnogo nam je na tem, da bi se to ne dogajalo, da bi bil v tem oziru popolen red. Zato prosimo, da se nam vsak nedostatek takoj javi ali preko naših podružnic, še bolje in hitreje pa je, če nam to sporočite kratko po dopisnici neposredno na Upravo »Slovenskega delavca«, Ljubljana, Čopova ul. 1.

OGLASE ZA BOŽIČNO ŠTEVILKO nam pošljite takoj, tako da jih bomo v ponedeljek na vsak način s prvo pošto

Slov. Konjice

Že v zadnji številki »Slovenskega delavca« smo poročali o redukcijah v podjetju Lavrich. Pri redukciji bo prizadetih vsega skupaj okrog 80 delavcev. V podjetju obstoja ZZZ, NSZ in neorganizirani. Po moči posameznih skupin je razmerje kakor 8 : 6 : 3. Pri redukciji pa je procentualno naše članstvo najbolj prizadeto. Procent za vse skupne bi moral po vseh pravih biti enak, v resnici pa zgleđa takole: 60 : 36,5 : 16,5. Mi smatramo to kot napad na našo organizacijo, na našo celokupno slovensko katoliško skupnost.

Centrala ZZZ je zaprosila za poravnano postopanje v smislu čl. 15 o min. mezdah. Razprava se je vršila 11. t. m. ob 9. uri dopoldne na okrajnem načelnstvu v Slov. Konjicah. Razpravi je predsedoval sreski načelnik Baudek Ivan, tvrdko pa je zastopal lastnik A. Laurich in pa odvetnik dr. Jurij Skoberne iz Celja. Za ZZZ v Konjicah sta bila navzoča tov. Bobik in Tomše, centrala pa je bila zastopana po svojem tajniku.

Zastopniki ZZZ so vztrajali na svojem načelnem stališču, da se napovedane redukcije ne izvršijo. Zadevo naj se uredi s skrajšanjem delovnega časa ali z uvedbo turnusa. Za slučaj, da bi to v nobenem primeru ne bilo mogoče, naj se pri odpuščenih upošteva proporcijni sistem. Zastopnika podjetja sta vztrajala na odpuščenih. Pri iskanju relacije in razmerja odpuščenih med posameznimi organizacijami se je krivično razliko zastopnikom ZZZ posrečilo vsaj deloma odpraviti in zgleđa takole: 47 : 46,5 : 30.

Pojavila se je med pogajanjimi nova težkoča, ker podjetje hoče dati tistim odpuščenim, ki so v letošnji pomladi bili stavkokazi — podjetje pravi, da so čuvali njihovo imetje — nekakšno nagrado in obljubo, da bodo po šestih tednih zopet sprejeti na delo. Naši zastopniki so to zopet smatrali za napad in so se temu uprli. O likvidaciji stavke je bil 21. maja v Trgovski zbornici v Ljubljani sestavljen zapisnik, ki pravi, da ne bo nihče nosil nikakih posledic stavke. Že samo to je dovolj, da se ne izvajajo metode podjetja, ki jih je mislilo uvesti. Objubilo je deloma to umakniti in izdati odpravninsko nagrado vsem morebitno odpuščenim delavcem, dokončno izjavo pa bo podalo na prihodnji razpravi.

Podjetje se hoče na vsak način iznebiti naših ljudi sedaj pred volitvami obratnih zaupnikov, da bi s tem strlo našo organizacijo. Pripomniti moramo, da vsi stavkokazi iz zadnje stavke danes domujejo v okrilju NSZ.

Delavstvo je imelo v soboto 11. t. m. ob 17. uri svoje zborovanje, na katerem so zastopniki ZZZ poročali o poteku pogajanj. Naše delavstvo enotno in odločno vztraja na tem, da se redukcije ne izvršijo. Uvede naj se skrajšani delovni čas. Bila je sprejeta tudi tozadevna resolucija in poslana na merodajno mesto.

Mi vsi smo organizacija in vsi se bomo organizirano borili za naše skupne koristi. Nismo sami, z nami je ves slovenski narod, vsa naša slovenska kat. skupnost.

Velenje

PROTEST! Podpisana strokovna organizacija rudarjev ZZZ v Velenju odločno protestira proti odredbi Direkcije državnih rudnikov v Sarajevu, proti tako sramotno nizko određenim plačam v državnih rudnikih in zahteva ponovno razpravo ter predlaga:

1. Učnim kopačem naj se da, če jih vsled oddaje premoga ni mogoče zaposliti pri kopaškem delu, kopaške plače, ko potete karenčna plača, pa naj bodo zaposleni kjerkoli.

2. Plače naj se ne trgajo in pridobljene pravice kopačev in profesionistov naj se ne kratijo, kljub temu, če so ti delavci zaposleni pri drugih delih.

3. Uvede naj se enaka plača za vse kopače, kot je bila pred 1. novembrom 1937.

prejeli, ker ta dan že oddamo celotno tiskarno v stavljenje. Pozneje došlih oglasov ne bomo mogli objaviti.

KOLPORTAŽA LISTA

Za Božič in Novo leto izdamo pred prazniki skupno številko na 8 straneh, kakor smo o tem že poročali. Prosim vse podružnice da nam sporoče, koliko izvodov lista naj pošljemo za božično kolportažo. Pa tudi to čimprej, da moremo nakladu določiti v zadostni višini. Ponovno pa prosimo vse podružnice, da v svojem okolišju sigurno uredite agitacijo za naš list, kakor tudi kolportažo. Nekatere podružnice so v tem oziru kar zgleodne, druge pa še niso storile svoje dolžnosti. Zavedajmo se vsi: Naš tisk je naša moč!

Razlike pri plačah kopačev so krivične in delavstvu škodljive.

4. Uveljavi naj se določilo § 1154 b obč. drž. zakona, to se pravi, da za prvi teden bolezni izplačuje razlika med hrnarino in tedensko plačo.

5. Plače naj se primerno povišajo, da bo mogoče rudarju živeti človeka dostojno življenje, in da bo od zaslužka lahko vsaj nekaj žrtvoval za lastno izobrazbo.

6. Zavračamo na sedanji način diktirane delovne pogoje in želimo, da se v januarju skliče ponovna konferenca.

Strokovna organizacija rudarjev ZZZ v Velenju. Centrala Zveze združenih delavcev v Ljubljani.

Soteska

Prava katoliška organizacija. Tukaj v Soteski je delavcev precejšnje število. Živimo le od zaslužka svojih rok. Ko se spominjamo za par let nazaj, se spomnimo, kako so nas podjetniki metali iz kota v kot. Pa smo si mislili, da bo bolje, če se bomo kam organizirali. In je neki delavec pričel z organiziranjem delavstva, pa so delavci kmalu opazili, da ne bo šlo, ker je bila ta organizacija rdeča. Takoj, ko so bila prva pogajanja, je prišel zastopnik rdečih. Ko pa bi se pogajanja imela vršiti, je podjetnik poklical zastopnika malo vstran in skoro so delavci vedeli, da so prodani. Kmalu potem so delavci začeli leteti na cesto, posebno pa tisti, ki so mislili, da se bodo pogajali za delavske pravice.

Potem smo delavci začeli drugo pot. Zvedeli smo za pravo delavsko organizacijo: Zvezo združenih delavcev. Da je ta organizacija katoliška, da se bori za dobrobit delavstva.

Delavci smo se je z veseljem oprijeli in tako z njeno pomočjo zboljšali svoj položaj več kot za 50%. Zato pa vprašamo sedaj voditelje JSZ, kje so bili tedaj, ko še je bilo v Soteski treba boriti za zboljšanje. Ko se je ZZZ borila za delavstvo, je JSZ gledala izza plot. Sedaj pa, ko je delavcem zboljšano, je začela stegovati svoje prste, pa si jih bo opekla. Zdaj je prepozno, smo že spoznali vaše mreže.

Zveza združenih delavcev se je usidrala in se ne da omajati. Ona gre po pravi načrtani poti in se bori za pravice delavcev.

Delavci, vsi, kateri še niste organizirani, zdramite se, vstopite v naše vrste! Že organizirani pa ne omahujte in ne dajte se begati, ker prava delavska katoliška organizacija je edino ZZZ. S tem si bomo priborili boljše bodočnost. — Bog živi!

Rimske Toplice

JSZ in komunistične metode. Kot nepristranski opazovalec sem sledil delu JSZ in ZZZ. Videl sem, da je glasilo JSZ »Delavska pravica« lezlo vedno bolj na levo. Videl sem razne zastopnike JSZ, ki so delavstvo vžigali s svojim evangelijem, ki pa je vse prej kot krščanski. Nerazumljivo mi je, zakaj se »Delavska pravica« imenuje glasilo krščanskega delovnega ljudstva, dočim je pisanje iste vse prej kot krščansko. — Španski škofje so naslovili poslanico na ves svet, s katero so obsodili barbarstvo socialistov in komunistov, »Delavska pravica« pa piše v toplem tonu o delu valencijske komunistične vlade. Nerazumljivo mi je bilo bratstvo krščanskih socialistov in marksistov v Delavski zbornici. Razumljivo pa mi je postalo dne 20. 11. 1937, ko je referent Delavske zbornice dejal našemu delavstvu v tovarni podpetnikov sledeče »Tukaj v vaši tovarni ni nikjer miru. Obratovodja kot ta ne dela v smislu pogodbe, ki je bila sklenjena med podjetjem in delavstvom. Da je treba tiste delavce, ki delajo nemir v tovarni, kratkoma odstraniti; če ne bo šlo zlepa, pa s silo« itd.

Sad njegovega govora se je pa pokazal dne 30. 11. 1937, ko so štiri delavke, članice JSZ, dejansko napadle pred tovarno predsednika ZZZ v Gračnici, tovariša Ivana Kneza, in ga poškovala tako, da je bil isti primoran iskati zdravniške pomoči.

Vso zadevo je napadeni izročil sodišču, ki bo nepristransko odločalo, kdo dela nemir v naši tovarni. To je vzgoja krščanskih socialistov, kateri delajo po načrtani poti boljše delavce nasilja, češ, ako ne kloniš, pa s pestmi in brami po tebi. Iste metode izpričujejo istega duha marksističnega terorja.

Čudno se mi pa zdi, zakaj Delavska zbornica pošilja med delavstvo ljudi, ki med nje sejejo razdor, mržnjo ene skupine do druge. Delavstvo pa mora potem polagati račun za svoja nepremišljena dejanja pred sodiščem.

Letošnjo jesen se je med delavstvom ob priliki pogajanj za doseg sporazuma pri podjetju H. Falter v Gračnici pri Rimskih toplicah nenadoma razširila vest, da se je med tednom v Rimske toplice skrivaj pripeljal zastopnik ZZZ in dolgo časa debatiral z delovodjem zgoraj omenjenega podjetja in nekaterimi delavci. Te govorce so vzbujale sum, da ZZZ hoče ostalemu delavstvu skočiti v hrbet in se na skrivnem pogajati s podjetjem. Skupina JSZ v Gračnici je to tudi uradno sporočila centrali JSZ v Ljubljano. Ko je pozneje zastopnik ZZZ na sestanku v Gračnici na to govorjenje zahteval dokaze, ni bilo nikogar, ki bi to zagovarjal, kajti zastopnik ZZZ je neresničnost teh govorov z lahkoto dokazal.

Ta primer jasno kaže, kakšnih metod se je jela posluževati JSZ. Ni dvoma, da je žrtev takih klevet postal tudi predsednik naše organizacije v Gračnici, tovariš Knez Ivan.

Gorje pri Bledu

Ustanovitev ZZZ jih boli. »Kaj pa je vas treba bilo. Čemu pa vam je treba lastne strokovne organizacije v fari!« tako nas napadajo nasprotniki, ki jih boli, da smo pri nas ustanovili podružnico Zveze združenih delavcev.

No, mi že vemo, zakaj smo to storili. Zato, ker nič več nečemo, da bi nas zavaljali in ker nečemo biti od vas odvisni. Več kot dovolj je vzroka za to, da vam naše delavstvo več zaupati ne more.

V organizaciji ZZZ smo našli poštene in odkrite ljudi in z njo v zvezi se bomo borili za svoje ljudi.

Pridite na sestanek! V nedeljo ob 1/2 4. uri popoldne je v našem društvenem domu skupni sestanek vseh članov naše podružnice. Na tem sestanku se bomo pogovorili o vsem, kar nas zanima in je važno za nas delavce. Na sestanku bo govori predavatelj iz Jesenic. Na tem sestanku se bomo tudi pogovorili vse potrebno rad. ustanovitve posebnega fonda za slučaj nezgod, boleznin in brezposelnosti.

Sestanek bo torej važen in zanimiv. Pridite nanj vsi člani in privedite nanj še vaše prijatelje, katoliške delavce!

Preska

Priznanje našim ministrom. Preteklo nedeljo, dne 12. t. m. je tukajšnja krajevna organizacija JRZ priredila javen shod, katerega se je udeležilo tudi precejšnje število našega delavstva.

V veselo presenečenje je prišel na shod tudi minister dr. M. Krek. Ker je ta shod važen tudi z delavskega stališča, poročamo o njem.

Gospod minister nam je govoril o zunanem in notranjem političnem položaju. Za nas delavstvo je zlasti važno, kar nam je poročal o socialnih zakonih, ki jih je izdala vlada, kakor zakon o minimalnih mezdah, zakon o starostnem zavarovanju, in o novem zakonu o borzih dela itd.

Iz njegovih izjavanj smo videli, da je vlada z izdajo teh uredb in zakonov naredila za naše delavstvo toliko, kakor že celih 20 let nobena druga, dasiravno so sedeli v nji že razni slovenski ministri za socialno politiko. Seveda vsem nergačem, katerih tudi pri nas ne manjka, ni mogoče ustreči.

Mi pa uvidimo, da sta v naši državi slovenska ministra dr. Korošec in dr. Krek storila za nas toliko, kot prej še nobena vlada, tudi tista ne, v kateri so sedeli prijatelji in zastopniki sedanjih nergačev. Prosimo ju, da našo strokovno borbo še nadalje podpirata z vsemi silami na političnem teritoriju.

Ajdovec

Mi za centralo, centrala za nas! Naša organizacija se lepo razvija, ker vidijo vsi rešitev socialnega vprašanja le v tej katoliški organizaciji. Pri nas se doslej ni še nihče brigal za delavce in tudi, kamor se je kdo obrnil za pomoč, je bil odbit. Sedaj ko smo se organizirali, vidimo v centrali ZZZ veliko boriteljico in varovalko delavskih pravic. V tem kratkem času je za nas mnogo storila in prosimo jo, naj nas tudi v bodoče podpira v borbi za delavske pravice.

Za to pomoč moramo biti centrali hvaležni in ji to hvaležnost najlažje izkažemo z rednim plačevanjem članarine. Zato prosimo vse člane, da naj do 20. v mesecu poravnajo članarino. S svojim nerednim plačevanjem oviramo delo centrale in s tem škodujemo tudi sami sebi.

Ne reci: jutril
Neguj že danes
svoje zobe
vzemi

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

DROBNE DOMAČE

Orožnikom v Gornji Radgoni je prišlo na ušesa, da ravna grdo s svojimi otroci Ludvik Fekonja, doma na Plitvičkem vrhu. Orožniki so napravili preiskavo in so našli otroke v skrajno zanemarjenem stanju. Najstarejši otrok, 6-letni Friderik, je bil po vsem telesu pokrit z podplutami. Sosedje pravijo, da je Fekonja pretepal otroke toliko časa, dokler ni na njih zdobil borovega kola. Za svoja početja je dobil mesec dni zapore pogojno.

Med Ljotičevci je prišlo do razkola. Iz stranke so bili izključeni voditelji Jugoslovenske akcije, Veljbor Joniči, Gregorič in Djordje Perič. Najprej jih je izključil Ljotič v ožjem odboru, nato je sklepe potrdilo še razsodišče. Imenovani voditelji so napovedali boj Ljotiču.

Trdi se, da bo v drugi polovici januarja obiskal dr. Stojadinović Berlin, da bo s tem vrnil obisk nemškega zunanjega ministra v Neuratha.

Ustanovljena je bila v soboto v Ljubljani »Akademija znanosti in umetnosti«. S tem je bil napravljen velik korak, za katerega je bilo že mnogo dela v prejšnjih desetletjih. Njena glavna skrb bo, častno reprezentirati našo znanost in umetnost tudi v mednarodni kulturni tekmi. Med nesmrtniki, člani Akademije je bil izbran za starostnega predsednika vodilni katoliški filozof univ. prof. dr. Aleš Ušeničnik. (glej »Slov. delavec« št. 1.)

Jugoslovanski ministrski predsednik se je v petek 10. t. m. vrnil iz Italije. Njegovo potovanje je vzbudilo po vsej Evropi veliko zanimanje. Gotovo je, da bo prijateljstvo nudilo marsikatero kulturno ugodnost za jugoslovensko manjšino v Italiji.

Umrl je v 81. letu starosti zagrebški nadškof dr. Anton Bauer. Z njim je legel v grob jeklen borec za katoliške in narodne pravice, ki je katolicizem predstavil jugoslovanskemu svetu v vsej svoji veličini. Njegov pogreb je bil nadvse veličasten.

V varstvo delavstva se bo vršila 18. in 19. v Sarajevu anketa, ki bo reševala vprašanje uredbe o zapiranju in odpiranju trgovskih obratov in delovni čas pomožnega osebja, posebno varstvo žensk in otrok glede na delovni čas, zboljšanje službe inspekcije dela, pojem industrijskih podjetij po zakonu o varstvu dela in izvedbo kolektivnih pogodb.

Preteklo nedeljo so se vršile občinske volitve v 16 občinah, od katerih je v 15 zmagala lista JRZ. Svobodno se je slovenski narod izpovedal, da še vedno ne zaupa svoje usode »napredni« klikli.

Francoskemu zunanjemu ministru Yvonu Delbosu, ki je prispel v nedeljo v Belgrad so pripravili triumfalen sprejem. Potovanje francoskega zunanjega ministra služi predvsem v to, da bi se delo za mir na evropskem vzhodu podkrepilo.

V vrednosti 170 tisoč dinarjev so neznanzi vlomilci odnesli iz stanovanja zastopnika trvdke Berndorf g. Watzeku. Vlom se je izvršil v eni izmed najprometnejših mariborskih ulic. Za vlomilci manjka vsaka sled.

Jugoslovanski židje se močno zanimajo za odkup zemljišč v Palestini. Na sestanku v Sarajevu so židovske žene zbrale v ta namen precej denarja.

Časopisi poročajo, da je v vrstah JNS postalo trenje. Ena stran, ki jo vodi Benjamin je za najostrejšo borbo proti sedanji vladi, druga Kumanudijeva pa ni za tako ostro borbo, naklonjena je sedanji vladi toliko, da je pripravljena vstopiti v JRZ.

Z nožem v hrbet je neznan zločinec zabodel na rudarski praznik sv. Barbare v Senovem rudarja Ivana Furlana. Mož je bil oče 6 nepreskrbljenih otrok. Krivci uboja so že vsi pod ključem.

ZZD je v službi naroda!

Mladina ZED

KOMUNIZEM

Kot protiutež gospodarskemu liberalizmu in njegovemu otroku kapitalizmu, je nastal komunizem.

Karel Marx, oče marksizma, se je obrnil od kapitalizma in liberalizma, pa pri tem zabredel v nove zmote. S svojimi varljivimi nazori o bratstvu, enakosti, o novo urejeni državi, kjer bo vsa oblast v rokah proletarijata, je navdušil za svoje ideje vse trpeče in po svobodi hrepeneče delavske množice. Te so se z neverjetno silo pognale za varljivo lučjo komunističnih načel. Delavstvo je pričakovalo od marksizma in komunizma raja na zemlji, kjer se bo lahko in prijetno živelo.

Toda tega raja ni bilo. Celo tam ne ali tam najmanjše, kjer imajo komunisti oblast, kot v Rusiji, Mehiki in v enem delu Španije. Tolažijo sicer delavce, da še ni pravilno urejena komunistična družba radi razmer. Kadar pa bo vse urejeno po pravih in pravilih, tedaj bo raj za delavca. So kot adventisti, ki že sto let napovedujejo prihod Kristusa, ki naj bi prišel soditi ljudi. Toda leta, za katera napovedujejo prihod, pridejo, a Krista ni. Tedaj se izgovarjajo, češ, zmotili smo se. In spet napovedujejo, kdaj naj bi prišel Kristus. In ko ga spet ni, se zopet izgovarjajo z napakami v računih.

Slično komunisti. Raja, ki ga hočejo privedi z ogromnimi žrtvami na zemljo, ni in ga noče biti. Ker ga ni, so temu krive države, ki se bore proti komunizmu. Ne povedo pa, da raja nikoli ne bo, da dokler bo vladal komunizem, človeška družba sploh ne bo urejena, ker ne more biti urejena. Zakaj ne? Radi zablod, ki jih komunizem uči.

Predvsem taji vsako duhovnost. In vendar je vsa vrednost človeka v njegovi duši. Kdor dušo taji, poniža človeka do živali in stroja. Taji Boga, pa ne pomisli, da ima oblast in postava le toliko pravič, kolikor razlaga božje postave, ki so temelj vsakega reda. Se bori proti veri, ki je temelj in osnova blagostanja posameznika in družbe. Kajti, kjer ne veljajo verska in moralna načela, tam ne more biti reda, ne medsebojnega spoštovanja. Odpravlja osebno svobodo in zasebno lastnino, ki sta gonilni sili napredka. Človeško je delati zase in družino. Zahtevati samo nasprotno, je zmeta, ki izvira ali iz nepoznanja človeške narave, ali pa iz zlobe. Prvo v večini primerov, zlasti pri voditeljih ne bo držalo, pač pa slednje. In vsa zloba komunizma sloni na sovraštvu do vere in do vsega, kar je božjega. Vse ostalo je le maska in pesek v oči ubogemu, nepoučenemu delavskemu sloju, ki ne zna sam razsoditi, kaj je prav in kaj ni.

DOPISI

P. J. Kar napravite pristopnice in jih razpošljite tovarišem! Poberite naslove članov, da jih boste mogli vabiti k sestankom.

Poziv!

Vsi člani ljubljanskega odseka, naj za pristopnice napišejo svoj točen naslov in naj povedo, kam naj jim pošljamo vabila, na dom ali na naslov mojstra! Kdor se ne more udeležiti sestanka, ki je sle-

herni ponedeljek ob sedmi uri zvečer v mali dvorani Delavske zbornice, naj se opraviči.

K. J. Lj. Vem, da imaš težke razmere v delavnici. Toda nikar se jih ne ustraši. Vse kar vidiš, si dobro zapomni, da boš mogel mlajšim tovarišem povedati, kako težko je življenje delavca, ki si mora služiti z delom svojih rok svoj kruh. Skrbi pa, če le mogoče, da ustvariš sredi svojih tovarišev pomočnikov, zlasti mlajših, našo organizacijo.

Zapisana pravica

Prestanek službenega razmerja za pomožno osebo po obrtnem zakonu.

Za posamezne uslužbence podjetij, ki spadajo pod določila obrtnega zakona, odnosno za druge uslužbence, za katere tudi veljajo določila obrtnega zakona o pomožnem osebju, je predvsem pripomniti, da so določbe obrtnega zakona o prestopu službenega razmerja prisilnega značaja. To se pravi, da se teh določil ne more niti s pogodbo spremeniti in se njihovim določbam službodajalec ne more veljavno vnaprej odpovedati.

Izmed načinov kako prestane službeno razmerje, moramo predvsem ločiti dva in sicer: rednega ter izrednega. Kajti po tem razlikovanju se namreč tudi ločijo pravice službojemalca napram gospodarju po prenehanju službe.

Bistveni znak rednega načina prestopa službenega razmerja je, da tako delodajalec, kakor tudi službonajemnik že ob sklenitvi službenega razmerja vnaprej, kako zmore po rednem poteku to službeno razmerje med njima prenehati, dočim te vednosti v slučaju izrednega razmerja med njima prenehati, dočim te vednosti v slučaju izrednega načina ni. Povod izrednemu načinu prestopa so namreč lahko le okoliščine, ki se pojavijo tekom trajanja službe, ki so v obrtnem zakonu točno določene, tako za eno kakor za drugo stranjo. Če pa teh okoliščin ni, potem pa pristojni obema pogodbenima strankama pravica, da zahtevata nadaljevanje službenega razmerja do rednega prestopa, odnosno odškodnino zato, ker se je ta pravica kršila. Poglejmo tedaj, kako je urejen redni način prestopa službenega razmerja.

Že v službeni pogodbi je možno dogovoriti, da se sklene službeni odnos le za določeno dobo, ali pa na nedoločen čas. V slučaju sklenitve službenega razmerja za določeno dobo prestane to razmerje s potekom časa, za katero je sklenjeno. Če pa se po tem službeno razmerje nadaljuje še preko te določene dobe, potem pa ga je vzeti, da se je prvotno za določeni čas sklenjeno razmerje spremenilo v nedoločeno. Za prekinitve takega razmerja pa je zato potrebna odpoved od ene ali druge strani. Podoben slučaj nastane tudi v tistem slučaju, če je bilo službeno razmerje sklenjeno le za poskušno ali le za čas prehodne potrebe. V tem primeru se za more službeno razmerje tekom prvega meseca vsak čas prekiniti. Ne more se tedaj spričo prisilnega značaja tega zakonitega določila službeno razmerje sklenjeno na poskušno ali za čas prehodne potrebe skleniti že vnaprej za več kakor za en mesec, če pa se je kljub temu sklenilo, pa se za-

more le tekom prvega meseca vsak čas prekiniti. Čim pa ta mesec preteče, pa se službeno razmerje zamore odpovedati samo na redni odpovedni rok. Slednje je važna zaščitna določba v korist službojemalca v sedanjem času, ko se radi pomanjkanja dela najemajo uslužbenci na delo samo za čas, ko je tovarna dobila zopet nekaj naročil, le za toliko časa, dokler ta naročila niso izvršena. Čim namreč traja ta prehodna potreba za več kakor mesec dni, se službe ne more več takoj, ko ni več naročil, prekiniti, temveč se jo more le redno odpovedati. Važna pa je ta določba za delojemalca tudi še v drugem pogledu. Tekom prvega meseca mora delojemalac dopustiti, da se mu krajši zadržki radi boleznih ali iz kakih drugih važnih razlogov odbijejo od njegove plače, medtem, ko to po preteku enega meseca ni dolžan dopustiti. Isto velja za vpoklica na vojaško službo tekom prvega meseca.

Za določeno dobo je sklenjeno službeno razmerje tudi v tem slučaju, če je bilo sklenjeno doživljensko. Vendar pa taka doživljenska sklenitev veže samo delodajalca, delojemalca pa samo tekom prvih petih let. Po preteku časa pa zmore delojemalac odpovedati na rok 6 mesecev. Tudi to določilo je postavljeno v korist delojemalca, da se ga ne more siliti k doživljenski obvezi. To je izjema od določila, da ne more biti odpovedni rok za obe stranki enak. Odpovedni rok, ki je vzrok rednemu prestopu službenega razmerja v vseh ostalih primerih, se zamore že ob pričetku določiti s pogodbo in mora biti za obe stranki enak ter najdaljši 6 mesecev. V vseh ostalih slučajih, če odpovedni rok ni že ob času sklenitve pogodbe vnaprej določen, pa znaša odpovedni rok najmanj 14 dni. To je važno za one slučaje, kjer se običajno izplačuje plača bodisi tedensko ali pa mesečno, če odpovedni rok ni dogovorjen. Bodisi v enem ali drugem slučaju znaša odpovedni rok le 14 dni. Vprašanje je, od kdaj se ima računati ta odpovedni rok. Obrtni zakon tega ne določa, toda po običaju se odpove vedno le v začetku ali v polovici meseca. Računa pa se istotako po običaju, da začne teči ta odpovedni rok s pričetkom naslednjega dne, v katerem je bila odpoved podana. Izjema od 14-dnevnega odpovednega roka tudi v korist delojemalca je v slučaju, da je plača odmerjena po koscih ali po posameznih delih. V tem slučaju odpovedni rok poteče šele po 14 dneh, če ta dela ki so se na dan odpovedi že započela — pa ob času izteka 14-dnevnega roka še niso bila izvršena. —

Stem se je na kratko opisal redni način prestopa službenega razmerja. (Nadaljevanje sledi).

BELEŽKE

Farno občestvo JSZarjem komedija »Delavska pravica« z dne 9. dec. napada neresno in nekvalificirano našo zamisel o farnem občestvu in se proti njej zavzema za marksistično zamisel koncentriranja organizacij po obratih ne glede na to, da se s tem, kakor smo pisali razbija pregled katoliškega življenja v kat. farni družini. JSZ je s tem samo dokazala, da nima čuta za skupno katoliško stvar. Kar se pa tiče strahu v »Del. pravici« zaradi enotnega nastopa v primeru delavskih borb naj bo le potolažena, da bo skupni duh naše farne organizacije veliko bolj družil v borbi za skupne interese, kakor pa jih morejo družiti nezaupanje delavstva do njegovih lastnih strokovnih organizacij in medsebojno nezaupanje med organizacijami samimi. Nekrščanski duh je tam zaupanje ubil!

Čestilci se množe

v krogih, ki so katoliški miselnosti slovenskega naroda nasprotni, okrog glasila JSZ »Delavske pravice«.

V članku »Iskrena beseda« hvali »Pohod« članke »Delavske pravice«, ki jih ta prinaša pod naslovom »Iz Slovenije v dravsko banovino — 20 let slovenske politike«. — »Pohod« in »Delavska pravica« v skupni vrsti, to je lep prizor!

Ljubljana

Fotografi. Ko je bil sklican na praznik Brezmadežne sestanek, si ni nobeden mislil, da bo spremenjen v družabni večer. Zato je tudi obisk odgovarjal navadnemu številu.

Poročila sta se tov. Sednik in tov. Koman. Organizacija ju je ravno s tem večerom spremila v njuno novo življenje. Tov. tajnik ju je s svojimi mislimi spremil v bodoče življenje. Razložil je v glavnem dvoje misli: »Kakor je prstan brez konca, tako naj bo tudi njuna ljubezen in zvestoba v zakonu brez konca trajajoča. In kakor je prstan iz plemenite kovine, tako plemenita naj bo njuna ljubezen, katero sta si medsebojno z družico drug drugemu darovala. Druga misel pa, da sta si ob boleznih, v nesreči, ob pomanjkanju v tolažbo ter si kot neomajna prijatelja tudi vse slabosti drug drugemu odpustata. Poudaril pa je, da je to edino tam, kjer je spoštovanje in ljubezen, katera ne pozna takozvanih modernih zakonov. Da bo v preizkušnjah in v borbi za eksistenco njuno zlato zažarelo lepše kakor se blesti danes. S temi željami, da bi bilo med njima tako, jima je tudi napisal: »Na mnoga leta!«

Prihodnji redni sestanek se bo vršil v sredo, dne 22. t. m. ob 8 zvečer v naših društvenih prostorih.

TOBAČNI DELAVCI. Proti intrigam in lažem rdečkarjev. V četrtek, dne 9. t. m. so sklicali marksisti protestni shod radi plačilnega pravilnika. Na tem shodu je bilo rečeno, da se naša organizacija ni hotela odzvati vabilu, da bi bil shod skupen, toda pozabili so povedati, zakaj se mi nismo odzvali. Radi tega ne, ker so sodrugi hoteli imeti nas samo za privesek, da bi nas izigrali, kar pa naši ljudje več ne pušče. Sicer pa je bil shod tudi preuranjen. Kajti dokler nimamo pravilnika v rokah, tudi ne moremo protestirati proti njemu, pač pa lahko samo zahtevamo, da pride čimprej na vpogled. Kolikokrat že pa je naša organizacija to zahtevala! Tudi je neresnica, da mi nismo pripravljene za skupno akcijo! Mi smo pripravljene za vsako skupno akcijo, ki je odkritosrčna in res v korist delavstva. Na besede pa, da se naša organizacija ne briga, da bi se zboljšal položaj delavstva, pa podamo tu kratko statistiko, koliko pismenih intervencij je že bilo narejenih ravno glede zvišanja plač odnosno pravilnika samo zadnjih sedem mesecev.

Na upravo monopolov je bilo poslanih v tej zadevi šest rasolucij, ravno tako tudi na finančnega ministra. Nadalje je bilo poslanih deset prošelj za intervencijo v isti zadevi g. ministru dr. Korošcu, g. ministru dr. Kreku pa 12 prošelj. Torej 34 pismenih intervencij v teku dobrega pol leta. Poleg tega pa smo imeli še več ustmenih razgovorov z g. min. dr. Krekom. Ravnotako je organizacija vložila več prošelj glede odtegljaja 10% od plače, na vsa merodajna mesta, kakor tudi vodstvu tovarne v Ljubljani, o čemer se sodrugi istotako lahko prepričajo. Na ostale intrige pa sploh ne odgovarjamo, ker delavstvo samo dobro pozna, kaj je resnica, kaj je laž.

Končno obveščamo še vse delavstvo, da smo dobili glede polovične vožnje sledeče obvestilo:

»Na vaše pismo z dne 20. novembra glede polovične vožnje monopolskega delavstva, Vas obveščamo da stvar še ni definitivno rešena, je pa v najboljšem teku in bode za delavstvo ugodno rešena.« Toliko v vednost delavstvu.

Proti ovinkarjem za načelno jasnost se borimo!

PO SVETU

Z 7. decembrom je stopila v Avstriji v veljavo odredba ki predpisuje, da morajo peki primešati kruhu in belemu pecivu krompirjevo moko.

Litvinov je imel pred kratkim bojevit govor, v katerem se je norčeval iz demokratičnosti evropskih držav, ki so tako slabe, da ne morejo preprečiti nobenega obožnega napada. Vse to služi edinemu namenu, kako pripraviti združen napad na Sovjetsko Rusijo. Toda napad se bo izjalovil, pravi Litvinov, ker jih bo čakala na ruskih mejah mogočna vojska, ki ne bo znala samo braniti, ampak tudi napasti, da bo zavladala v svetu svetovna revolucija. Ali je danes gospod Litvinov še takih visokih misli, ko ga obdaja smrtna senca Stalina?

Posebne gledališke predstave, ki bodo namenjene samo delavcem bodo začele prirejati vsako soboto italijanska gledališča.

V januarju se bodo sestale v Rimu države Rimske zveze: Italija, Avstrija in Madžarska. Ob tej priliki se bodo države pogovorile o novih političnih smereh, ki so nastale v Evropi vsled zblizanja med Nemčijo in Anglijo.

Irska, ki je znana, da dosledno odklanja vsako zvezo z Anglijo bo sprejela 29. decembra novo ustavo.

Na kongresu francoske - radikalno - socialne stranke v Lillu se je ugotovilo, da francoske državne šole nazadujejo, dočim zasebne napredujejo. Temu je vzrok predvsem to, da v državnih šolah poučujejo brezumni učitelji, katerim starši ne zapajo svojih otrok, da bi se vzgajali brez Boga. Zato raje vzdržujejo z velikimi žrtvami zasebne šole, ki so v veliki večini v katoliških rokah.

Preiskovalna komisija je v Španiji ugotovila, da so rdeči umorili v onem delu Asturije, ki so ga nacionalisti nazadnje zavzeli, 100 svetnih duhovnikov.

Mussolini je sporočil v soboto 11. t. m. z balkona blueške palače, da zapuša Italija zvezo narodov. Odhod Italije iz Zveze narodov, pravi Mussolini, je dogodek ogromnega zgodovinskega pomena. Posledice tega koraka še niso vidne. Mi smo večkrat dokazali, da hočemo delati za mir in še v zadnjih dneh smo to pokazali, ko smo zavarovali mir v jadranskem bazenu.

Kitajsko - japonska vojna se razvija v katastrofo za Kitajce. Japonci bodo nadaljevali svoj pohod, dokler Kitajsko ne prisilijo, da sprejme pogoje: ločitev Rusije in sodelovanje z Japonci ter ustanovitev avtonomnih pokrajin pod vplivom Japonske.

Snežni zameti so preprečili v španski vojski sleherno vojaško akcijo. Medtem ko na frontah vlada mir se nacionalna Španija vedno bolj ureja. Uredbe generala Franca za stanovsko ureditev države bodo postale definitivne. Gospodarski položaj nacionalne Španije je ugoden posebno od tedaj, ko je Anglija uredila svoje gospodar. zveze z vlado generala Franca.

Vojno sodišče v Oviedu je obsodilo na smrt bivšega nogometnega igralca Abelarda Carceda, ki se je bojeval v vrstah rdečih. Med boji na severni fronti je lastnorčno umoril 990 oseb in je ponosno izjavljal, da mu jih manjka samo še 10, pa bo imel na vesti 1000 življenj. To željo so mu prekrizale kroglice v prsa.

Pri volitvah v Sovjetski Rusiji je zmagal z 95% glasov Stalin. Kako ne bi, saj je tudi edini kandidiral. Za take volitve je bilo potrebno 20 let nasilja nad ruskim narodom, da so v nedeljo z vsem pompom razglasili po Rusiji »zmago« Stalina, kateri je od 200 poslancev, ki naj bi bili izvoljeni, imel v rokah 199 poslanskih mandatov. Preostali poslanec pač ne bo huda opozicija za vsemogočnega Stalina.

Jesenice

Za preudarno in resno delo. V nedeljo bi se moralo vršiti pri nas skupno zborovanje vsega delavstva KID pod okriljem organizacij, podpisnic zadnje kolektivne pogodbe. Ker pa je bilo za isti čas napovedano zborovanje, katoliških mož in fantov v Krekovem domu in je bilo to zborovanje objavljeno še preje, predno so delavske organizacije o svojem zborovanju sploh sklepale, je ZZZ ostali organizaciji prosila, da bi se delavsko zborovanje vršilo pozneje enkrat. Zdelo se nam je to že zato potrebno, ker je taka skupna zborovanja treba temeljito pripraviti v vsakem oziru, če hočemo, da imajo kakšen stvarni uspeh in da delavstvu več ne škodujejo, kakor koristijo. Za taka zborovanja je treba natančno načrta in reda, sicer ostane vse le pri samem govorjenju in ustvarjanju varljivega videza. Nam pa ni zato, da bi se na videz borili, na videz govorili, na videz zborovali. Mi hočemo, da vsi delamo v resnici pošteno za delavske koristi. Naš utemeljeni predlog se ni upošteval. Zborovanje se je vršilo brez nas.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovorja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Mišijsko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.